

Renesance Humanismus

**Jiří z Poděbrad,
Jagellonci v
Čechách**

RENESSANCE a HUMANISMUS

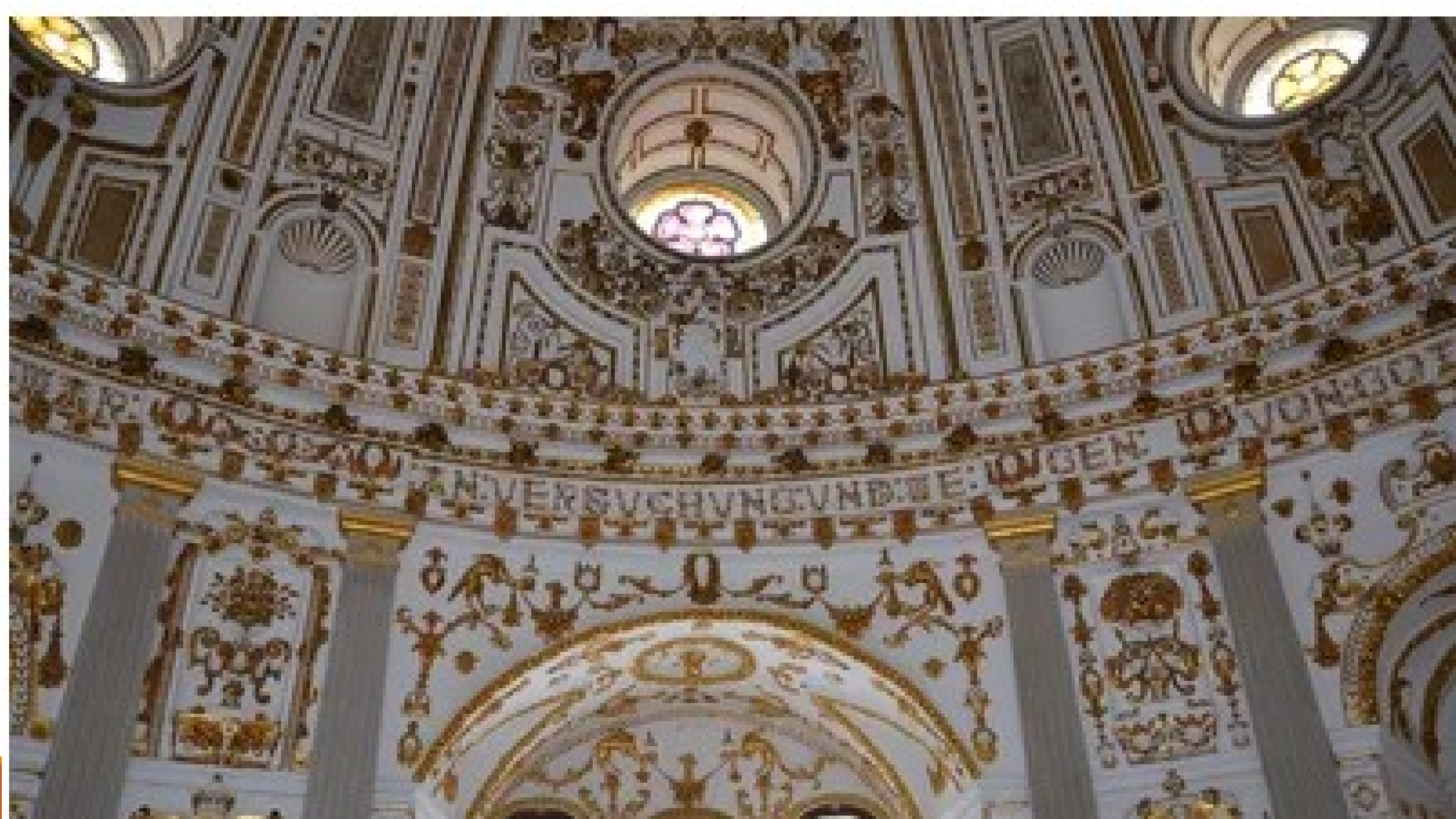
- ❖ ekonomický, politický a kulturní vzestup 14. a 16. století
- ❖ obrat k člověku, důraz na pozemský život
- ❖ kultura sebevědomého a podnikavého měšťanstva
- ❖ studia humana vs. studia divina
- ❖ vzory a inspirace v antické kultuře, zájem o pozemskost, pečlivé studium historie Římské říše
- ❖ humanismus – myšlenkový výraz renesanční doby, studium antické vzdělanosti v literárních nebo filozofických textech
 - ❖ humanista je vědec, kritik, popularizátor, filozof, moralista
 - ❖ humanisté považují člověka za důstojnou bytost s lidskými hodnotami (rozumové a svobodné jednání vs. člověk je omylný a chybuje – propojení hranic svobody, odpovědnost a tolerance)
- ❖ spolu s reformací je východiskem k vytváření novověké moderní evropské společnosti a kultury

UMĚNÍ

- ❖ snaha o realismus, zachycení duševního hnutí člověka, světskost, smyslová názornost
- ❖ typické stavby – zámek, pevnost, palác, radnice, venkovská sídla (vily), měšťanské domy + méně často chrámy, boží muka, hraniční kameny apod.

RENEŠANCE a HUMANISMUS v ČECHÁCH

- ❖ 14. století – protohumanismus
- ❖ naukový ráz literatury, odborné texty, překlady; popularizátor a moralista
- ❖ vliv latiny na rozkvět češtiny
- ❖ osobnosti: Jan z Rabštejna, Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic, Viktorin Kornel ze Všehrd, Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic, Jan Blahoslav, Hynek z Poděbrad, Mikuláš Konáč z Hodiškova apod.
- ❖ reformace

JIŘÍ Z PODĚBRAD A KUNŠTÁTU (1458–1471)

- ❖ tzv. husitský král nesnadná pozice
- ❖ první skutečná volba českého panovníka – doklad politické moci stavů po husitství
- ❖ obratná diplomacie, umění kompromisu, výhodné sňatky
- ❖ posílení státu doma i v zahraničí, klid v zemi, obrana nezávislosti, úsilí o soužití katolíků a kališníků
- ❖ snaha o přátelské vztahy s evropskými státy – mírové poselstvo, koncepce mírové unie
- ❖ spory s papežem – obrana země proti křížové výpravě

VLADISLAV II. JAGELLONSKÝ (1471–1516)

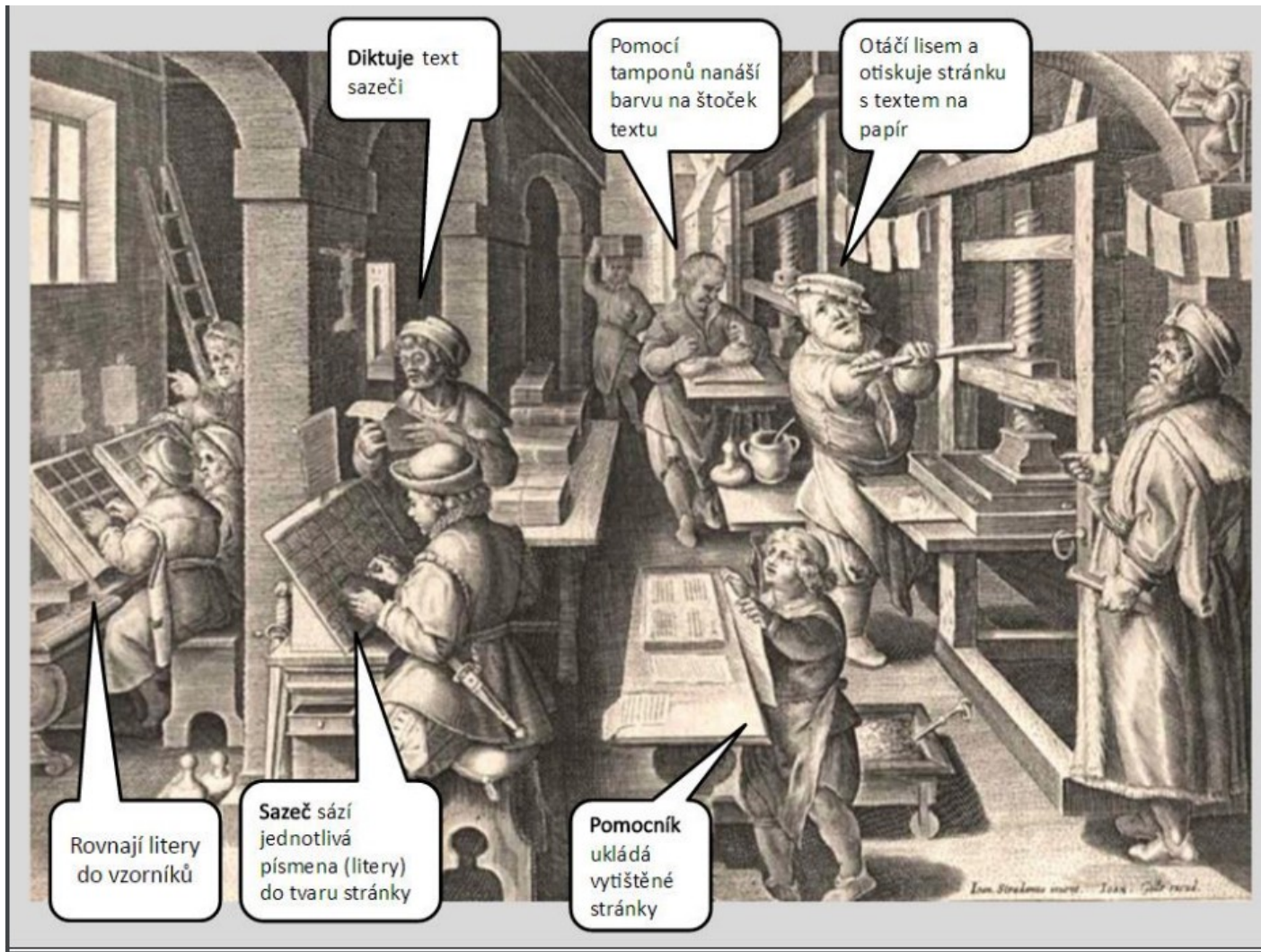
- ❖ slabý, nerozhodný panovník – král dobře, král bene
- ❖ podpora katolické církve (napětí mezi katolíky a kališníky)
- ❖ 1485 kutnohorský smír – náboženská tolerance
- ❖ oslabení královské moci – stavovská monarchie
- ❖ správa země
 - ❖ zemský sněm
 - ❖ zemský soud
 - ❖ vlastní vládní orgán – nejvyšší zemští úředníci
 - ❖ na Moravě nejvyšší úředníkem zemský hejtman
- ❖ soupeření šlechty a měst – města ztrácí výsady (právo trhové, várečné atd.)
 - ❖ 1500 Vladislavovo zřízení zemské
 - ❖ 1517 tzv. Svatováclavská smlouva
- ❖ od 30. let 15. století zápas Jagellonců a Habsburků o převahu v Evropě

LUDVÍK JAGELLONSKÝ (1516–1526)

- ❖ Ludvík Dítě
- ❖ za jeho vlády
 - ❖ rozštěpení kališnické církve
 - ❖ rozvoj hornictví – 1519 zahájena ražba tolaru (odtud název dolar)
 - ❖ usnesení o omezení pohybu poddaných, tzv. připoutávání k půdě, zvýšení útisku poddaných
 - ❖ hospodářské podnikání šlechty
 - ❖ nové druhy podnikání – rybníkářství, pivovarnictví, vinařství, zakládání skláren
- ❖ konec 15. století – prolomení církevního zákazu obchodu s českými „kacíři“
- ❖ turecké nájezdy do střední Evropy – vpád do Uher
- ❖ jeho smrtí vymírá česká a uherská větev Jagellonců po meči → vznik Habsburské monarchie

VYNÁLEZ KNIHTISKU

- ❖ předchůdce, inspirace – deskotisky, blokové tisky
- ❖ rozhodující úloha v šíření humanistických myšlenek
- ❖ významný kulturní přelom
- ❖ Johannes Gensfleisch von Gutenberg (1397/1400–1468)
- ❖ urychlení výroby knihy, zlevnění proti rukopisům – dostupnost
- ❖ obchod s knihami
- ❖ kultura zámků – reprezentativní záležitost, soukromé knihovny
- ❖ putovní tiskárny; tiskárny v Plzni, Vimperku, Brně, Kutné Hoře, Olomouci, Praze + Ivančice, Mladá Boleslav
 - ❖ jednota bratrská – tisk Bible kralické
- ❖ v českých zemích: zemské artikuly, kalendáře, Bible, Pasionály, Podkoní a žák atd. – reflexe dobového zájmu člověka

Fuerit epistola ad Pauli
ni presertim deus dicitur
tore libri. Capitulum deimi.

Tante ambrosius
na michi immensa
la presertim deus dicitur
sunt et suauissimas
litteras: que a prin-
cipio amicitias hinc
probant iam hinc et uereis amicitias
prebent. Hec mi illa necessitas e-
re xpi plurimo copulata: qua non uni-
tas rei familiaris non prima rancu
copu non subdola et palpas adu-
sio dei namque et diuinitati sempiternu
habita conuolant. Regius in uereis
historijs quoda lustrasse punitas
nouos adu- ipso maria edidit:
ut eos quos re hinc uenerit coram
q; uiderent. Sic pinagoras menaphi-
cora uero sic plato egyptum et archi-
tam tarantinu. namque ora realit que
quoda magno grecia dicitur: ipso
rosissime praegunt: ut qui athenis
ingr ege et pompo cuiusq; doctrinas
achademur gignasia psonab: hinc
pergenus atq; discipulos: maleos a
liena uereunde dicitur: q; sua impu-
denter ingere. Deiq; non litteras
quasi tota ope fugientes presq; uer-
cipus a piratis et uenidant: orati-
no crudelissimo paruit. dicitur cap-
uis uind: et scruo: tamen quia phi-
losophus: in aios uenire se hinc ad tr-
eulianu. Iudro eloquentie fonec ma-
nancu: de ulanis hispanie galliaru
q; hinc quosdam uenisse nobilio
legimus: et quos ad complacitu
sui roma non traemat: unus homi-
nis fama peruenit. Habet illa etas
inadunum omnibus seculis: et tribu-
dumq; miraculum: ut uerem caram

ingressi: aliud epistola uereis
Aphidone fuit ille mag: ut uulgus
loquitur. hinc plus ut pinagora tra-
dunt. inuic plus praegunt caicafu-
alhdans scithas. maldagras. opu-
lentissima indie regna praegunt: et
ad egyptum ianillimo phylon amne
caissillo puenit ad draguanas: ut
hyrcani in throno stent auro: et de
caicafu font potantem inter paucos
discipulos de nanea de montis ac de
cactu dicit et sicuti ambier docentem.
Iude et clauas. babilonios. chalde-
os. yndos. affricos. parthos. syro-
pheticos. arabes. palestinos. trux-
lus ad aegrebra. praegunt ad ethio-
piana: ut gignoslophista et sanodisti
inam solis mensam uideret i labulo.
Inuenit ille ut ubiq; quod dicitur: et
long praegunt. semper se melior fie-
ret. Praegunt super hoc plentissime odo
uoluminibus. phidras. II

Quid loquitur de seculi hominibus:
num apostolus paulus uas
lithonio. et magister ponnus qui de
conferma tamen in se hinc loque-
bant dicitis. An egyptum quere-
tus riu qui in me loquitur caisus
post damascum arabiaq; lustrantem
alcentem iherosolimam ut uideret peni-
te in dicitur apud rum dicitur quidam:
Hic tunc in dicitur eudomabis et o-
poidis: fuit: ponnus praegunt
in dicitur riu. Rursumq; post au-
nos quatuordecim allumpo berna-
ba et tro. repoluit cum apostolis ru-
antipium: ne forte i uanum uerret
aut euertisset. Habet nescio quid la-
tentis rurege uir uocis adu: et in
auro discipuli de audens ore man-
sua: forte sonat. Unde et rithipus cu
codi equalere et legere illa tenodis

tiehu sie dogrzeke zenis. Al tak indogrzeke sie w
ffazka zenis. Kozzka namnym wselim zicz
flawne. wiczstwe. yziziffneho obozazeme. Al
bohom swym hojne obieti gaste znis. Iakoz to
swym pomognom wte walce awoym.

Dzozzem Dzesta Dw
ge ahanebne zahubem
kale. Kaum: donta die
digne ho semnohym
kmezaty. Dany Wyta
rte ypanoffim Dwopan
skym Dzestiany. Al
powzprodam zen mla

dych. Al panen vfflechtlych kwieczne sluzbie a
powzeti tes kusne apzeuozene panny. Eziony to
ho kale Dwopanste. wzeminstwo kale Delamona
Duzie srazne prohledmetie a vzyte ial su wto
to swietie diwne przihody. Al ze dachdy vzirozne
gt wlike przegzieti bezprawie nezli mstiti. Koz
male bezprawie gosit yako gistm mala ktemyto
plodi plame wliky admhdy wffie obgy sskodny
Du take mrti by sie vzyti krali kmezata y pan
Ezrozemgom neyzekazeti. kteziz dogrich wlasti
proswu potzeba sie przibem bez gzieh sskodny. Al ob
tohoto swietu sstestie gosit iakoz to nebe nastalce
wysoket mzy. amzke wyffiz su. obyge gy wlastm
wlastnosty. Al tak gzym kto napuyffie skupm sstie